

„Vlasy v kulturní a biologické perspektivě: Mýty o blondýnách“ (Silvie Cílek)

Autorka, soudě podle shrnutí práce, se zaměřuje na „na mýty, stereotypy a předsudky, které vznikaly ve spojení s blond vlasy a jejich nositelkami v kultuře západního světa v průběhu dějin, od starověku až po současnost. Snaží se podat ucelený obraz vzniku těchto mýtů a jejich průběžné zakotvení a modifikaci v čase. Dále se věnuje českému prostředí – porovnává, jak se mýty, stereotypy a předsudky konkrétně projevují v České republice a zda se tyto projevy shodují s ostatním euro-americkým kulturním děním.“(str. 6) Má rozsah více než 50 stran, obsahuje také četné obrazové přílohy. Bohužel, pokud jsem tedy správně pochopil zadání práce, autorce se jej ve všech ohledech nedaří teoreticky ani obsahově dostát a práce místy pokulhává i formálně. Ač musím ocenit pestrou volbu literatury, nemohu nezmínit některá úskalí, které práci škrtá.

Předně, ač jsem osobně pro interdisciplinaritu všemi deseti, v práci trochu postrádám nějaké teoretické zakotvení. Nenacházím jej ani v úvodu, ani v závěru, ani nikde mezi. Co a jak autorka zpracovává? Jaký postoj k tématice zaujímá? Jde jí o nějakou integraci pohledů různých disciplín? Bohužel, tyto a další otázky zůstávají nezodpověděny.

Nechápu například, proč práce obsahuje onu „biologickou perspektivu“ (obsaženou již v názvu) v této podobě, ve skutečnosti 5 stran z celkových 50 – nehovoří se o ní ani v souhrnu práce a ze zbytku práce trochu podivně trčí. Právě takové téma, jaké si autorka zvolila by si zasloužilo přístup integrující obě perspektivy). Na straně 5 nacházíme v době archeogenetiky, genografie a lidské fylogenetiky zcela anachronickou poznámku o 3 lidských plemenech (rasách), která odráží stav lidských klasifikací někdy kolem roku 1830.

Na straně 15 – „K dosažení současné úrovně rozmanitosti vlasových odstínů by vývoj podle některých studií měl trvat 850 tisíc až milion let.“ Za jakých okolností by to trvalo tak dlouho? Nějak to nevyplývá z textu.

Na straně 16 – řečnická otázka „Není však právě blond barva vlasů v bílém zasněženém prostředí méně nápadná?“ má pouze jedinou odpověď, totiž „ne, není“, nápadnost člověka v terénu je dána a ovlivněna vším možným, ale domnívám sem, že právě barva vlasů zde nehraje žádnou roli – krypta v severských podmínkách navíc standardně nabývá napříč taxony podoby sezonní bílé, nikoliv stálé a blond srsti.

V biologickém původu také trochu postrádám (mimo soutěž, nemohu posuzovat něco, co v práci není) zamyšlení nad ontogeneticko-evolučním původem blond vlasů – jak si autorka vysvětluje fakt, že u celé řady savců i u jiných taxonů nacházíme světle zbarvená mláďata, která později ztmavnou, zatímco u člověka zůstává? Existuje ještě nějaká skupina organismů, kde nacházíme podobný fenomén a s jakým výrazným evolučním trendem může (byť nemusí) blond barva u člověka souviset?

Celkově se domnívám, že biologická pasáž v práci vůbec nemusela být, jako literární review mě nepřijde dostačující a v podstatě se nijak neváže k dalšímu textu – byť samotné téma biologické, zvláště pak evolučně-biologické stránky lidské variability je fascinující a zaslouhovalo by si mnohem kompaktnějšího zpracování! Zajímavé (byť extrémně politicky nekorektní) jsou různé behaviorálně genetické výzkumy zaměřené např. na vazbu mezi některými behaviorálními poruchami (například behaviorální inhibicí) a blond barvou vlasů.

Pasáž o barvení vlasů je sice zajímavá, ale opět se mi nezdá dobře propojená se zbylým textem. Pro autorka najednou přejde od biologické podstaty blond barvy vlasů k jejímu umělému vyvolávání, aniž by objasnila důvody *proč* je v určitých kulturních oblastech blond barva považována za žádoucí? Možná bych problém viděl i v řazení textu (tato připomínka budiž toho ilustrací). Vůbec mi přijde, že otázka *proč* v práci není nikde zodpovězena a autorka o to ani příliš neusiluje, pokud čtu text správně.

Strana 17 – „Keltové zase používali určitý druh louhu s citronovou šťávou (Sherrow, 2006).“ Kdo jsou tito Keltové a kde hlavně přišli k citronové šťávě???

Strana 23- 27 – tato pasáž představuje pouhé výpisky z Pitmana 2003 (občas naředenou jiným odkazem). Považuji to za trochu málo vzhledem k tomu, že si autorka vzala ve své práci za cíl zpracovat „kulturní dějiny“ blond vlasů. Vypsát je z velké části z jedné knihy je přece jen trochu málo. Podobně stránky 29-30 jsou zase jen přejatými pasážemi z Sherrowa 2002 a Smithe 2008. Navíc pasáže o 20. století se týkají úpravy, nikoliv barvy vlasů a poněkud mi uniká souvislost k tématu bakalářské práce. V pasáži filmu opět navazují výpisky z Pitmana 2003. Co takhle například zpracovat mýtus blondýny v českém prostředí a porovnat jej s jeho v sekundární literatuře popisovaným tvarem v anglo-americkém filmu a (krásné) literatuře? Podobná koláž ze dvou knih pokračuje i dále (pasáže o reklamě) a kladu si otázku, co má být autorčiným tvůrčím vkladem do těchto pasáží práce.

Ač se v 6 kapitole snaží nalézt a stanovit český „blondatý mýtus“ a jeho specifika, po slibném začátku rozboru prvorepublikového filmu a filmu 60. let opět sklouzává do „analýzy“ (jaké? Autorka ani nikde nespécifikuje, jak vybírá materiál, se kterým pracuje, jak s ním pracuje a co z něj tím či oním postupem může vyvodit), která není ničím jiným než a priori potvrzením schématu, se kterým do tématiky přichází, navíc založené na několika internetových portálech a bez jasného uvedení toho, jak se získanými materiály nakládá či jak je vybírá. Pokud má těchto 5 stránek tvořit jádro práce, nemyslím si, že by to bylo dost. Pokud by jako bakalářská práce mělo stačit zdařilé literární review, i pro tyto pasáže by se jistě našla řada českých textů, ať už z oblasti gender studies, filmové vědy atp.

Co se (před)výzkumu týče – v první části mi přijde nespolehlivé zaměřit se na dotazník, zvláště pak, pokud existuje celá řada studií zaměřených na exaktní měření, nikoliv dotazování se, po prvním směru pohledu při setkání s druhou osobou. Dále efekt hodnocení jiných charakteristik než barvy vlasů se dá snadno eliminovat grafickou manipulací téhož obrázku- fotografie , totéž platí pro druhou část dotazníku a nechápu, proč by se mělo jednat o celebrity.

Závěr vlastně není závěr, nezdá se mi, že by shrnoval nebo nějak zastřešoval obsah práce, jedná se o další rozvedení tématu směrem k „emancipaci“ od mýtu blondýny.

Práce obsahuje i některé formální nedostatky:

Všude v textu – odkazy na monografie bývá zvykem zmiňovat s přesností na stránku (Havelock 1995, s.86 např. nikoliv pouze Havelock 1995, Pitman 2003), nejen dílo – nečiní tak nikde v práci, je třeba tak činit nejen u doslovných citací.

Do seznamu zdrojů bych doporučil zařadit i zmiňované filmy (název, režisér, scénář, rok...)

Autorka nemá sjednocený styl seznamu literatury (poznámka trochu školometská, ale práci to na kráse skutečně nepřidá) – někde je rok na konci, jinde pluje uprostřed, někde je vydavatel, jinde ne... svědčí to tak trochu o tom, že práce je sešitá na poslední chvíli a je to na ni, obávám se, dost znát.

Názvy knih a slova v angličtině někdy jsou, někdy nejsou psaná kurzívou, někdy dokonce se způsob mění uprostřed názvu (str. 39)

Očekával bych, že když někde autorka píše, že něco „bude vysvětleno níže“, sdělí čtenáři kde přesně (oddíl, stránka).

Autorka si zvolila atraktivní téma, avšak obávám se, že si z něj ukrojila až příliš velký krajíc. Snažit se skloubit v jedné bakalářské práci jak biologickou, tak kulturně-historickou, generovou a konečně i sociálně a evolučně psychologickou perspektivu na tak malé ploše prostě nejde a obávám se, že by to nešlo ani na ploše stokrát větší. Bohužel, zdá se, že práce, než by si raději vybrala jednu z perspektiv a hlouběji ji pojednala, případně usilovala o integraci dvou různých perspektiv, pouze neproblematicky klouže po povrchu – k tomuto dojmu přispívá i ne zcela zdařilá formální stránka textu. Chápu a pouze podporuji autorčino nadšení pro pohlížení na jeden problém v několika různých perspektivách, avšak je třeba dobře zvládat nejprve aspoň jednu a až pak přidávat další. Mým cílem rozhodně není nikoho demotivovat od dalšího studia či znechucovat odbornou práci – pouze jsem se snažil vypíchnout některá úskalí, která na práci spatřuji a která mi nedovolují ji hodnotit lépe než jako **dobrou**, přičemž ale očekávám, že autorka pojme obhajobu skutečně jako obhajobu a obhájí si lepší známku, pokud aspoň zčásti vyvrátí mé výtky.

V Praze dne 15.6.2011

Marco Stella